

STORTINGET

Representantforslag 161 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Silje Hjemdal

Dokument 8:161 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Silje Hjemdal om valgfrihet for familiene (fri fordeling av foreldrepermisjon)

Til Stortinget

Bakgrunn

Dagens ordning med foreldrepermisjon har gitt de fleste barn gode muligheter til å bli godt kjent med sine foreldre og motta god og riktig omsorg i sine første leveår. For alle de familiene som omfattes av ordningen, er det verdifullt å kunne tilbringe tid sammen i en viktig tid for barnets sosiale og menneskelige utvikling. Likevel er det slik at dagens ordning ikke fungerer like godt for alle familier, og den er en innblanding i familiens valgfrihet.

Det er ikke staten som føder barn, men foreldre. Derfor må familiene få frihet til selv å bestemme hvilken permisjonsordning som passer best for dem. For forslagsstillerne er det viktig å gi foreldrene frihet til å bestemme hvem som skal være hjemme med barna, og det bør være opp til det enkelte foreldrepar hvordan de vil fordele foreldrepermisjonen mellom seg.

Stortinget vedtok ved behandlingen av Prop. 74 L (2017–2018) Endringer i folketrygdloven og kontantstøtteloven (innføring av tredeling av foreldrepenge mv.) at foreldrepermisjon skal tredeles mellom foreldre, jf. Innst. 340 L (2017–2018). Det ble innført en ordning der en tredjedel av permisjonen går til hver av foreldrene, og der familien selv kan bestemme over en tredjedel.

Altså tvinges familien til et bestemt uttak av hele to tredjedeler av permisjonstiden.

Dagens ordning kan i verste fall straffe barnet. Der som en av foreldrene ikke tar ut full kvote, mister barnet denne tiden med en av sine foreldre. Dette kan virke som et pressmiddel for å tvinge begge foreldre til å være hjemme. Forslagsstillerne er opptatt av fleksibilitet. For noen familier passer det at far er mye hjemme, for andre at mor er hjemme. Om den ene driver et enkeltpersonforetak, er det ikke lett å kunne ta lang, sammenhengende permisjon. På samme måte er det også andre jobbsituasjoner som hindrer foreldre i å ta ut permisjonen de er tildelt.

I mange familier velger også én eller begge foreldre å ta ut ulønnet permisjon. Det er mest vanlig at mødre tar ut ulønnet permisjon. Tall fra Foreldrepengeundersøkelsen 2021 viste at hele 48 pst. av mødre tar ut ulønnet permisjon, og at i gjennomsnitt tok disse ut 16 uker ulønnet permisjon.

Målet må hele tiden være å gi barnet tid sammen med sine foreldre, noe som sikres gjennom å gi familien full frihet til å fordele foreldrepermisjonen seg imellom, slik de finner det best for sin familie. Forslagsstillerne har tro på begge foreldre, og tro på at familien kan ta gode valg uten at offentlige regler forteller dem hva som er riktig.

Forslagsstillerne mener det bør være opp til det enkelte par hvordan de vil fordele foreldrepermisjonen mellom seg. Det bør derfor ikke være egne kvoter for mor og far, men én felles kvote. For mange foreldre er det også verdifullt å kunne ta ut foreldrepermisjonen på en mer fleksibel måte enn dagens regelverk tillater. For familier er det en verdi å kunne ta ut foreldrepermisjonen slik at det passer best mulig med deres liv. Jobb, slekt, eventuell plass i barnehage og mange andre faktorer

gjør at det er urimelig at alle skal måtte ta ut permisjonen på samme måte. Det er verdt å merke seg at Stortinget i behandlingen av Prop. 127 L (2020–2021) Endringer i folketrygdloven (fri utsettelse av foreldrepenger) la opp til mer fleksibilitet i uttak, jf. Innst. 480 L (2020–2021).

Mye tyder på at fødselstallene er i ferd med å stabilisere seg på et lavt nivå. I 2023 ble det født 51 980 barn. Selv om det er marginalt opp, med 500, fra året før, så er fruktbarhetstallet rekordlavt. Det fødes nå kun 1,40 barn per kvinne. Fruktbarheten har sunket markant siden 2009, da den var på 1,98.

Det er sannsynlig at synkende fruktbarhet skyldes flere faktorer. Mange familier har brukt opp enhver buffer de har i sin økonomiske situasjon, og det er derfor viktig at ingen familier tvinges av stivbente regler til å fordele foreldrepermisjon på en bestemt måte, istedenfor at familien kan bestemme hva som passer. Mer fleksible regler for barnefamilier vil dermed gjøre det enklere å få barn.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lover og regelverk slik at det blir opp til det enkelte foreldrepar hvordan de vil fordele foreldrepermisjonen mellom seg.
2. Stortinget ber regjeringen snarest foreta en evaluering av foreldrepermisjonsordningen som trådte i kraft 1. juli 2018. Evalueringen skal primært ta for seg foreldrenes erfaringer, barneperspektivet, pensjonskonsekvenser av at mange mødre tar ut ulønnet permisjon, helsemessige konsekvenser for mor samt erfaringer med amming som følge av endringen i fedre- og mødrekvote.

2. april 2025

Sylvi Listhaug

Himanshu Gulati

Silje Hjemdal